

AZ ÖNKORMÁNYZAT TEVÉKENYSÉGÉNEK NYILVÁNOS BÍRÁLHATÓSÁGA A KÖZÖSSÉGI MÉDIÁBAN. EGY MAGYAR ÜGY STRASBOURGBAN*

Boda-Balogh Éva¹

2024 májusában hozott döntést az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: a Bíróság, EJEB) Somogyi Mária Magyarország elleni ügyében, amely a helyi önkormányzatok tevékenységének nyilvános bírálatával kapcsolatos alapjogi kérdéssel foglalkozott.² Jelen munka arra vállalkozik, hogy az önkormányzat tevékenységének nyilvános bírálatóságára vonatkozó alapvető jogi aspektusok bemutatását követően a Somogyi Mária ügyében hozott EJEB döntést és annak érvelését elemezze.

1. Az önkormányzati tevékenység nyilvános bírálatóságának alkotmányos jelentősége

Alkotmányjogi alapelv, hogy a közügyek nyilvános megvitatásának szabadsága a demokrácia alapja. A közhatalomgyakorlás vitathatatlanul közügy, melyre vonatkozó nyilvános vitának a legszélesebb körűnek kell lennie. Ebből következik a bírói gyakorlat³ által évtizedekkel ezelőtt kialakított alapjogi mérce, hogy a közhatalmat gyakorlónak e tevékenységükkel összefüggésben többet kell túrniuk az őket ért bírálatokkal szemben, mint a magánszemélyeknek. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy ilyen esetekben a véleménynyilvánítás szabadsága vagy a sajtószabadság korlátlanul érvényesülhet, a közhatalmat gyakorlók emberi méltóságából származó jogok – így a jóhírnév, a becsület, más személyiségi jogok – védelme nem szűnik meg teljes egészében. A bíróságok által erre vonatkozóan kialakított alapjogi teszt a közlés természetére, illetve a közlő fél szándékára vonatkozó elemeket tartalmaz. Az európai joggyakorlatban a közlés természetének kiemelt jelentősége van, így azok a közlések, amelyek a közügyek megvitatásához kapcsolódnak, a lehető legszélesebb körű védelemben részesülnek.⁴ Emellett

* DOI 10.21867/KjK/2024.3.1.

¹ Dr. Boda-Balogh Éva, egyetemi adjunktus, DE ÁJK

² Mária Somogyi v. Hungary, App. no. 15076/17. ECtHR, 16 May 2024.

³ Csak a meghatározó alapdöntésekre utalva: *New York Times v. Sullivan*, 376 U.S. 254 (1964), *Lingens v. Austria*, App. no. 9815/82. 8. ECtHR, July 1986, 36/1994. (VI. 24.) AB határozat, 7/2014. (III. 7.) AB határozat, 13/2014. (IV. 18.) AB határozat

⁴ Lásd például *Sürek v. Turkey* (No. 1), App. no. 26682/95. ECtHR, 8 July 1999. [61]; *Feldek v. Slovakia*, App. no. 29032/95. ECtHR, 12 July 2001. [74]; *Pedersen and Baadsgaard v. Denmark*, App. no. 49017/99. ECtHR, 17 December 2004. [71]-[72]; *Uj v. Hungary*, App. no. 23954/10. ECtHR, 19 July 2011. [17]; 7/2014. (III. 7.) AB határozat [47]-[48], [57].

vizsgálati szempont, hogy tényállításról vagy értékítéletéről van szó, mivel a tényállítások igazsága bizonyítható, az értékítéletek esetén pedig ez nem értelmezhető. Ebből következően az értékítéletek a legszélesebb körű védelemben részesülnek, korlátozásukra csak szűk körben van lehetőség. A tényállítások esetében azokban az esetekben, amikor hamis tényállítás közzétételére kerül sor, azt kell vizsgálni, hogy a közlő fél tudta-e, hogy valótlan állít, vagy a vonatkozó gondossági mércének megfelelően eljárva megbizonyosodhatott volna-e állítása hamis voltáról.⁵

Mindezek a kérdések a jogi személyekkel kapcsolatban is felmerülhetnek, ugyanakkor a jog által konstruált jellegük miatt a személyiségi jogok ezeket az entitásokat nem ugyanúgy illetik meg, mint a veleszületett emberi méltósággal rendelkező természetes személyeket. A jogi személyek jóhírnevének védelme tehát elsősorban gazdasági tevékenységükkel kapcsolatban érvényesül.⁶ A helyi önkormányzatok pedig ezekhez képest is speciális helyzetben vannak, mivel jogállásukat tekintve jogi személyek, ugyanakkor rendeltetésük a köz szolgálata, közhatalmat gyakorolnak és közpénzekkel gazdálkodnak. Ebből következően rájuk a fent ismertetett, közhatalomgyakorlással összefüggő alkotmányos mércék vonatkoznak, emberi méltósággal nem rendelkezők pedig a jóhírnév védelme rájuk ezzel összefüggésben rendkívül korlátozott mértékben vonatkozik.

Somogyi Mária ügye azonban arra világít rá, hogy a hazai bírói gyakorlat e tekintetben nem alkalmazza következetesen ezeket az alkotmányos mércéket.

2. Az ügy körülményei és a hazai bíróságok előtti eljárás

Az ügy alapjául egy, a kérelmező által megosztott Facebook bejegyzés szolgált. A bejegyzés szerzője Tata város lakóit nyilvános tüntetésen való részvételre hívta. A tüntetés az elleni tiltakozásként szerveződött, hogy – a bejegyzés szerzőjének állítása szerint – Tata város önkormányzata jóval a piaci ár alatt adott el egy, az önkormányzat tulajdonában lévő, műemlék épületet egy üzletembernek, akitől ezt követően az önkormányzat ezt az épületet – a poszt megfogalmazása szerint – „örült nagy összegért” bérelte vissza. A bejegyzés ezt a tevékenységet Tata város lakosságával szembeni „rablásnak” nevezte. Arra szólította fel a város lakosságát, hogy szervezzenek demonstrációt és tiltakozzanak az ellen, hogy a városi önkormányzat „teletömje a zsebét” a

⁵ Az EJEK, illetve a magyar Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatos pontos mércéiről lásd részletesebben: Balogh Éva (2019): *Köszereplőkről csak pontosan és szépen? Elemzés az Emberi Jogok Európai Bírósága és az alkotmánybíróságok közötti kölcsönhatásról*. Debrecen: Debreceni Egyetemi Kiadó, 99-184.

⁶ Rác Lilla (2017): A jogi személyek személyiségvédelme – képzelet vagy valóság? In: Görög Márta – Menyhárd Attila – Koltay András (szerk.): *A személyiség és védelme. Az Alaptörvény VI. cikkelyének érvényesülése a magyar jogrendszeren belül*. Budapest: ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, 353-367.

bejegyzésben megnevezett üzletembernek. A bejegyzést azzal zárta, hogy meg kell vizsgálni azt, hogy az eladás jogszerűen ment-e végbe: volt-e nyilvános hirdetés, a vevő a reális árat fizette-e meg, szükséges volt-e egyáltalán az ingatlan eladása. A bejegyzés tetején és a végén is szerepelt figyelemfelhívás és arra irányuló kérés, hogy minél többen osszák meg a bejegyzést.

A kérelmező, Somogyi Mária megosztotta ezt a bejegyzést saját felhasználói profilján, illetve az eredeti bejegyzéshez hozzászólást fűzött egy másik témában, amely szintén az önkormányzat gazdálkodására vonatkozott. Nevezetesen azt az összeget kritizálta, amit az önkormányzat az okmányiroda új épületére költött. Az okmányiroda áthelyezésére a komment szerint azért volt szükség, mert a polgármestert zavarta a sok ügyintéző ember.

Ezt követően az önkormányzat és a közös önkormányzati hivatal polgári peres eljárást indított a kérelmezővel szemben, személyiségi jogainak megsértése miatt. Emellett az önkormányzat közzétett egy sajtóközleményt arról, hogy büntetőeljárást kezdeményezett az eredeti bejegyzés szerzőjével és mindazokkal szemben, akik ezt az önkormányzat által valótlannak tartott információt megosztották. A kérelmező ügyében az ügyészség nem indított eljárást.

A polgári eljárásban a hazai bíróságok mindhárom fokon megállapították, hogy Somogyi Mária megsértette az önkormányzat jóhírnevét azzal, hogy valótlán információkat terjesztett. Ennek következtében arra kötelezték, hogy kérjen bocsánatot nyilvánosan a saját Facebook profilján az önkormányzattól, tegye közzé, hogy a bejegyzésbeli állítások hamisak voltak, fizessen meg sérelemdíjat az önkormányzatnak, illetve viselje a peres eljárás költségeit. A hazai bíróságok érvelése szerint a megosztott tartalom nem az önkormányzat közhatalom gyakorlására, hanem a tulajdonjogának a gyakorlására vonatkozott, így az önkormányzat jogi személyként jogosult a jóhírnév védelmére. Állításuk szerint a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságának korlátozása szükséges volt az állami szervek iránti közbizalom megvédése érdekében, mivel megítélésük szerint Somogyi Mária olyan hamis információt osztott meg, amely azt sugallta, hogy az önkormányzat nem a lakosság legjobb érdeke szerint cselekedett. Ez pedig alkalmas volt arra, hogy az önkormányzat jóhírnevét rontsa. Érvelésük szerint az, hogy a kérelmező nem tudott arról, hogy az általa megosztott információ nem igaz, a polgári jogi felelősség alól nem mentesíti.

Ezt követően a kérelmező Alkotmánybírósághoz fordult alkotmányjogi panasszal. A testület azonban visszautasította⁷ az indítványt azzal az indokolással, hogy nem a bírósági döntések alkotmányjogi vizsgálatát kérte, hanem a tényállás megállapítását, a bizonyítékok értékelését és az abból levont következtetéseket kifogásolta, nevezetesen azt, hogy az általa közzétett tartalmak

⁷ 3217/2017. (IX. 13.) AB végzés

nem tényállítások, hanem értékítéletek voltak. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a testület hatásköre alkotmányossági felülvizsgálat keretében terjed ki a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kiküszöbölésére, a rendesbíróóságok jogalkalmazásának felülbírálatára azonban nincs lehetősége az alkotmányjogi panasz eljárás keretében.

A hazai jogorvoslatok kimerítése után fordult Somogyi Mária az Emberi Jogok Európai Bíróságához azt állítva, hogy a magyarországi bírósági döntések megsértették az Egyezmény⁸ 10. cikkében foglalt véleménynyilvánítás szabadságához való jogát.

3. A felek érvelése

A kérelmező állítása az volt, hogy a hazai bíróságok általi beavatkozás a véleménynyilvánítási szabadságába nem szolgálta a mások jóhírnevének védelmére vonatkozó legitim alapjogkorlátozási célt. Nem vitatta, hogy olyan jogi személynek, amely közhatalmat gyakorol ne lehetne érdeke a jóhírnevének védelme, azonban ez az érdek álláspontja szerint inkább köz- és nem magánjellegű. Érvelésében kifejtette, hogy a bíróságokkal ellentétben a politikai hatalmi ághoz tartozó intézményeknek meg kell védeniük a saját jóhírnevüket a politikai tevékenységükön keresztül, és a demokratikus közvélemény iránti nyíltsággal. Ezzel összefüggésben azt is kiemelte, hogy a bíróságokkal ellentétben a közhatalmat gyakorló politikai intézményeknek lehetőségük van a nyilvánosság előtt reagálni a tevékenységükkel kapcsolatos bírálatokra. Álláspontja szerint, mivel az önkormányzatnak nincs magánélete, az Egyezmény 8. cikke által biztosított magánélethez való jogon alapuló jóhírnév védelmére nem jogosult. Emellett aziránti kétségét is kifejezte, hogy az önkormányzat jóhírneve egyáltalán tárgya-e ennek az ügynek, mivel az EJEB gyakorlata alapján a jóhírnévvel szembeni támadásnak el kell érnie egy bizonyos fokú súlyossági szintet és olyannak kell lennie, amely valamilyen sérelmet okoz.

A kérelmező arra is hivatkozott, hogy a bejegyzés megosztásával aggódó polgárként a közügyek megvitatásához kívánt hozzájárulni. Kitért arra is, hogy nem ő a bejegyzés szerzője, csupán megosztotta azt, így ésszerűtlen volna tőle ugyanazt a gondosságot elvárni a tartalom ellenőrzése kapcsán, mint egy professzionális portáltól. A bejegyzést a saját Facebook profilján osztotta meg, amely így nem különösebben nagyszámú emberhez jutott el, és semmilyen anyagi haszna nem származott a megosztásból. Fontosnak tartotta kiemelni, hogy még ha a megosztott bejegyzés tartalmazott is tévedéseket – amelyek nyilvános cáfolatára az önkormányzatnak volt lehetősége, és ezt meg is tette –,

⁸ Egyezmény az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről, Róma, 1950. november 4. (A továbbiakban: Emberi Jogok Európai Egyezménye, EJEE)

ezek nem befolyásolták a fő üzenetét, nevezetesen azt, hogy az önkormányzat helytelenül gazdálkodik a közpénzekkel.

A kérelmező arra is hivatkozott, hogy az, hogy sérelemdíjat kellett megfizetnie és a perköltséget is viselnie kellett aránytalan jogkövetkezmény a bejegyzés csekély jelentőségéhez képest.

Végül a kérelmező annak figyelembe vételére kérte a Bíróságot, hogy az ilyen jellegű polgári jogi szankciók dermesztő hatással vannak a közösségi médiában kifejezett véleménynyilvánításra, amely az egyetlen olyan fórum, amelyen keresztül az átlagos állampolgárok részt tudnak venni a közügyek megvitatásában.

A kormány kifejtette, hogy az önkormányzatot mint jogi személyt megilletnek bizonyos emberi jogok. A jóhírnév védelmét pedig az önkormányzatnak a közbizalom fenntartásához fűződő érdeke igazolja. Emellett azt is elismerte, hogy a közhatalmat gyakorlóknak szélesebb körben kell elviselniük a nyilvános kritikát, mint a magánszemélyeknek.

A kormány álláspontja szerint a kérelmező által megosztott bejegyzés állításai részben valótlanok voltak, és alkalmasak arra, hogy hatással legyenek a közvélemény alakulására az önkormányzat jóhírnevével és megítélésével összefüggésben. A hazai bíróságok tehát helyesen állapították meg, hogy a kérelmező a valótlan tények terjesztésével megsértette az önkormányzat jóhírnevét. A kormány érvelése szerint annak, hogy a megosztás és ezzel a valótlan információ terjesztése a közösségi médiában történt, és nem jutott el sokakhoz, a szankció súlyosságával összefüggésben van jelentősége, de annak a kérdésnek a megítélésében nincs, hogy a jóhírnévhez való jog megsértése bekövetkezett-e. Ezeket a körülményeket is helyesen mérlegelték a hazai bíróságok a polgári jogi szankció kiszabásakor. Mindezekre tekintettel a kormány álláspontja az volt, hogy a kiszabott szankció arányos és megfelelt a jogsértés súlyának.

4. Az EJEB döntése és érvelése

Az EJEB az Egyezményben biztosított jogok megsértéséről való döntéshozatal során a következő formai és tartalmi szempontokat vizsgálja meg: történt-e beavatkozás az Egyezményben biztosított valamely jog gyakorlásába; ez a beavatkozás törvényben meghatározott volt-e, azaz volt-e jogalapja; volt-e legitim célja és a beavatkozás egy demokratikus államban szükséges volt-e.

Jelen esetben a Bíróság elsőként azt állapította meg, hogy a felek között az nem volt vita tárgya, hogy a hazai bíróságok ítéletei beavatkozást jelentettek a kérelmező véleménynyilvánítási szabadságába, mint ahogy az sem, hogy ennek a beavatkozásnak volt-e jogi alapja. A felek abban képviseltek eltérő

álláspontot, hogy ennek a beavatkozásnak volt-e legitim célja, illetve, hogy a beavatkozás szükséges volt-e egy demokratikus társadalomban.

Az Egyezmény véleménynyilvánítás szabadságát biztosító 10. cikkének 2. bekezdése rendelkezik azokról a legitim célokról, amelyek egyéb formai és tartalmi feltételek fennállása esetén igazolhatják a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását. E legitim célok egyike mások jóhírnevének védelme. Az ügy központi kérdése tehát az volt, hogy egy közhatalommal rendelkező helyi önkormányzat hivatkozhat-e ebben az értelemben a jóhírnevének védelmére akkor, amikor a közügyek megvitatása során bírálják a közügyekkel kapcsolatos tevékenységét.

Az EJEB elsőként áttekintette az esetjogában a vonatkozó döntésekben megfogalmazott általános elveket, alapjogi mércéket. Ez alapján megállapította, hogy az Egyezmény 8. cikkének védelmi körébe tartozik a jóhírnév védelme, amely magában foglalja az egyén fizikai és pszichikai integritását. Ahhoz, hogy a 8. cikk megsértését megállapítsa a Bíróság, a jóhírnévvel szembeni támadásnak el kell érnie egy bizonyos fokú súlyosságot, és olyan módon kell történnie, amely hátrányos a magánélethez való jog gyakorlása során. Az Egyezmény 8. cikke e tekintetben nem korlátozódik a természetes személyekre, azonban különbség van a természetes személyek és a jogi személyek jóhírnév védelmének érdeke között. A természetes személyek esetében hatása lehet az emberi méltóságra, míg a jogi személyek esetében ez a morális dimenzió nem létezik, a jóhírnév védelmének alapja a jogi személy gazdasági sikerességének az érdeke. Az önkormányzat azonban nem esik azonos megítélés alá ezekkel a jogi személyekkel, mivel a köz szolgálatában álló, közhatalmat gyakorló, közpénzekkel gazdálkodó intézményről van szó, amelyet az adófizetők tartanak fenn. Az EJEB korábbi gyakorlatában már megállapította, hogy helyi hatóságok, kormányzati tulajdonban lévő jogi személyek, politikai pártok nem perelhetnek jóhírnevük megsértése miatt abból a közérdekből fakadóan, hogy egy demokratikusan választott testületnek vagy ilyen testület által irányított szervnek nyitottnak kell lennie a nyilvánosság széleskörű bírálatára.

A média általi közlésekkel kapcsolatban a Bíróság azt állapította meg, hogy a végrehajtó hatalmi ág szerveinek ezektől való megóvása – tekintettel arra, hogy ezek a nyilvánosság előtt bármikor reagálhatnak az őket ért kritikákra – súlyosan akadályozhatja a médiaszabadságot. Ha a végrehajtó hatalmi ág szervei eredményesen perelhetnének ilyen közlésekkel szemben, az túlzott és aránytalan terhet róna a médiára, és elkerülhetetlenül dermesztő hatással lenne a média információközvetítő és watchdog funkciójára. Következésképpen csak nagyon kivételes körülmények igazolhatják, hogy egy közlést azért korlátozzon az állam, mert egy választott testület jóhírnevét sérti.

Míndezekre tekintettel a Bíróság általános alapelvként megállapította, hogy egy közhatalmat gyakorló jogi személy jóhírnevének védelme érdekében indított

polgári peres eljárás nem lehet az Egyezmény 10. cikkének 2. bekezdésében deklarált „mások jóhírnevének védelme” értelemben olyan legitim cél, amely igazolhatja a véleménynyilvánítás szabadságának korlátozását. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy egy ilyen testületnek egyes, jól beazonosítható tagjai ne indíthatnának sikeresen polgári peres eljárást jóhírnevük védelme miatt olyan esetben, amikor a személyüket érintő közlés természete alapján ennek van jögalapja.⁹

Ezen általános elvek áttekintése utána a Bíróság azt vizsgálta meg, hogy a konkrét esetben az önkormányzat és a közös önkormányzati hivatal egy magánszeméllyel szemben, egy Facebook bejegyzés megosztása miatti személyiségi jogi per indítása az Egyezmény 10. cikkének 2. bekezdése értelmében „mások jóhírnevének védelme” legitim célját szolgálta-e.

A Bíróság rámutatott a hazai bíróságok érvelésének hibájára, miszerint ebben az esetben az önkormányzat nem közhatalmat gyakorolt, hanem a tulajdonhoz való jogát gyakorolta. Az EJEB rávilágított, hogy a bejegyzés az önkormányzat hivatali tevékenységére vonatkozott. A vitatott adásvétel nem magántulajdonban lévő ingatlanra vonatkozott, hanem az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanok kezelésére és a közpénzek felhasználására. Mindemellett az önkormányzat nem a piaci versenyben résztvevő gazdasági jellegű jogi személy, amelynek a gazdasági sikeressége és életképessége indokolja a jóhírnevének védelmét. Az önkormányzat a tulajdonhoz való jog gyakorlása során is a köz szolgálatában áll, és az adófizetők finanszírozzák a tevékenységét.

Mindezek alapján a Bíróság megállapította, hogy a Tata város önkormányzata által indított polgári peres eljárásnak nem volt legitim célja. Ennek következtében a Bíróság nem tartotta szükségesnek a teszt további lépését megvizsgálni, azaz, hogy a beavatkozás szükséges volt-e egy demokratikus társadalomban.

A fentiekre tekintettel az EJEB megállapította, hogy Magyarország megsértette az Egyezmény 10. cikkét.

Az EJEB érveléséből látható, hogy a hazai bíróságok több szempontból sem alkalmazták helyesen az alapjogi mércéket. A bíróságok értékelése hibás volt abban a tekintetben, hogy a közügyek megvitatásához kapcsolódó állításról volt-e szó, az önkormányzat közpénzekkel való gazdálkodását nem lehet magánjellegű gazdasági tevékenységnek tekinteni. Emellett értékelésükben nem kapott kellő súlyt, hogy a közlés csekély mértékű sérelmet okozott az

⁹ Az EJEB vonatkozó gyakorlatáról lásd részletesebben: Balogh (2019): i. m. 106-113.; 140-145.; 166-171.; 179-181.

önkormányzat jóhírnevének, illetve nem jutott el széles közönséghez. Az állítások természetével kapcsolatban is alaposabb vizsgálatot kellett volna lefolytatni, hiszen a tényállítás kategóriájába való besorolás esetén is vizsgálni kellett volna, hogy a közlő tudott-e a megosztott állítás hamisságáról, vagy jóhiszemű tévedésben volt az állítások igazságtartalmát tekintve. Ugyanakkor kérdéses, hogy a bejegyzés megosztását valóban helyes-e a tényállítás kategóriájába sorolni.

Az Alkotmánybíróság érvelése szintén vitatható a panasz befogadásával kapcsolatban, mivel az ilyen esetekben pontosan azon múlik a bírói döntések alkotmányossága, hogy helyesen minősítette-e tényállításnak vagy értékítéletnek a közlést, és hogy az állítás természetéhez kapcsolódóan a megfelelő alapjogi mércéket helyesen alkalmazták-e a rendesbíróságok. A panasz befogadásával tehát ezeknek az alkotmányos mércéknek a helyes alkalmazásáról kellett volna döntenie a testületnek.

A hazai eljárás alapvető hibáját mutatja, hogy az EJEB-nek nem is kellett megvizsgálnia az alapjogi tesztjének utolsó kritériumát, hogy a beavatkozás egy demokratikus társadalomban szükséges volt-e, mivel a beavatkozás annak a követelménynek sem felelt meg, amelyet általában az államok sikeresen teljesítenek, azaz, hogy a véleménynyilvánítás szabadságába való beavatkozásnak a Bíróság megítélése szerint legitim célja sem volt. Az ilyen bírósági gyakorlat pedig dermesztő hatással van az egyének részvételére a közügyek nyilvános megvitatásában.

Források jegyzéke:

- Balogh Éva (2019): *Közzereplőkről csak pontosan és szépen? Elemzés az Emberi Jogok Európai Bírósága és az alkotmánybíróságok közötti kölcsönhatásról*. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó.
- Rácz Lilla (2017): A jogi személyek személyiségvédelme – képzelet vagy valóság? In: Görög Márta – Menyhárd Attila – Koltay András (szerk.): *A személyiség és védelme. Az Alaptörvény VI. cikkelyének érvényesülése a magyar jogrendszeren belül*. Budapest: ELTE Állam- és Jogtudományi Kar.
- *Mária Somogyi v. Hungary*, App. no. 15076/17. ECtHR, 16 May 2024.
- *Sürek v. Turkey* (No. 1), App. no. 26682/95. ECtHR, 8 July 1999.
- *Lingens v. Austria*, App. no. 9815/82. 8. ECtHR, July 1986.
- *Feldek v. Slovakia*, App. no. 29032/95. ECtHR, 12 July 2001.
- *Pedersen and Baadsgard v. Denmark*, App. no. 49017/99. ECtHR, 17 December 2004.
- *Uj v. Hungary*, App. no. 23954/10. ECtHR, 19 July 2011.

- *New York Times v. Sullivan*, 376 U.S. 254 (1964)
- 36/1994. (VI. 24.) AB határozat
- 7/2014. (III. 7.) AB határozat
- 13/2014. (IV. 18.) AB határozat
- 3217/2017. (IX. 13.) AB végzés